

ΔΕΛΤΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ

1 ———

Από την ανάκαμψη
στην ανάπτυξη

4 ———

Σταθερή βελτίωση
του επενδυτικού
κλίματος

7 ———

Δημόσιος Τομέας: Δεν
είναι το μέγεθος το
πρόβλημα - Ζητούμενο η
αποτελεσματικότητα

10 ———

Νέος Αναπτυξιακός
Νόμος: Μία νέα αντίληψη
για το Κράτος και την
επιχειρηματικότητα

Από την ανάκαμψη στην ανάπτυξη

Το 2017 η ελληνική οικονομία άφησε πίσω της εννέα χρόνια ύφεσης και στασιμότητας, σημειώνοντας το δεύτερο συνεχόμενο έτος ανάκαμψης των επενδύσεων από το 2007. Τον Αύγουστο του 2018 ολοκληρώνεται το τρέχον Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής και βγαίνει από τα Μνημόνια και τη στενή επιτήρηση των πιστωτών έχοντας επιτύχει διόρθωση των μακροοικονομικών ανισορροπιών (δημοσιονομικό και εξωτερικό ισοζύγιο), με ενισχυμένη την εμπιστοσύνη των αγορών και με προοπτικές διατήρησης μεσοπρόθεσμα αξιοσημείωτων ρυθμών ανάπτυξης (οι προβλέψεις κυμαίνονται γύρω στο 1,9-2,3%).

Οι διαπιστώσεις αυτές τεκμηριώνονται από μια σειρά γεγονότων:

- (i) Καταγράφηκαν τέσσερα συνεχόμενα διαδοχικά τρίμηνα ετήσιας αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ το 2017.
- (ii) Συνεχίζεται η ομαλή πορεία υλοποίησης των συμφωνημένων μεταρρυθμίσεων.
- (iii) Ολοκληρώθηκαν εγκαίρως οι δύο τελευταίες αξιολογήσεις και αναμένεται από όλους τους θεσμούς η επιτυχημένη ολοκλήρωση του Προγράμματος.

(iv) Πραγματοποιείται επιτυχώς η σταδιακή έξοδος στις αγορές για τη δημιουργία του ταμειακού αποθέματος (cash buffer).

(v) Πιστοποιήθηκε η θετική έκβαση των τραπεζικών stress tests.

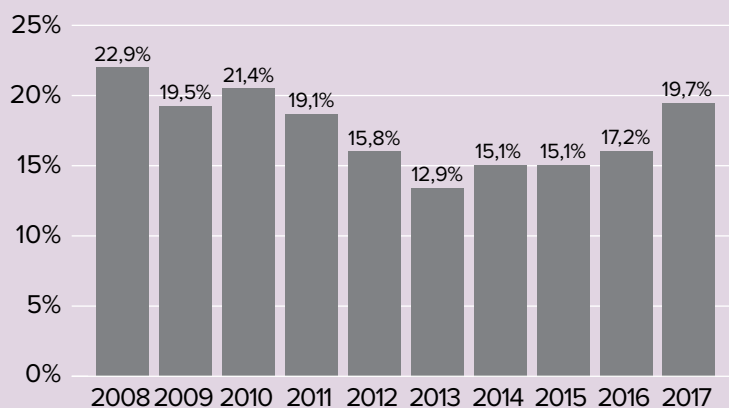
(vi) Αναβαθμίστηκε από τους οίκους αξιολόγησης η πιστοληπτική ικανότητα της χώρας.

Στη βάση των παραπάνω και σε συνέχεια των αποφάσεων του Eurogroup του Ιουνίου 2017 βρίσκονται σε εξέλιξη οι διεργασίες για την αναδιάρθρωση του δημοσίου χρέους.

Παρότι ακόμη δεν είναι διαθέσιμα τα επίσημα αποτελέσματα για την πορεία της οικονομίας στο α' τρίμηνο 2018, έχουμε, όμως, μία σειρά επιμέρους μεγεθών και δεικτών καταγραφής κλίματος που προκαλούν βάσιμη προσδοκία για τη συνέχιση και ενδυνάμωση της μεγέθυνσης του ΑΕΠ. Καθώς η ελληνική οικονομία αλλάζει σελίδα μέσα στο 2018 αποβάλλοντας το βαρύ περίβλημα του μνημονίου και ανακτώντας τη διεθνή εμπιστοσύνη ότι μπορεί πλέον να σταθεί «στα πόδια της», είναι εύλογο οι σαφείς αναπτυξιακές τάσεις που διαμορφώθηκαν το 2017 να αποκτήσουν νέα δυναμική.

Πρώτη και πιο σημαντική τάση συνιστά η τόνωση των παραγωγικών επενδύσεων, δηλαδή του ακαθάριστου σχηματισμού παγίου κεφαλαίου, οι οποίες έκλεισαν το δ' τρίμηνο 2017 με ετήσια άνοδο 28,9%. Αυτό είχε ως συνέπεια να μεταβληθεί η εικόνα για το σύνολο του έτους και στις μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις ο λόγος επενδύσεων προς ακαθάριστη προστιθέμενη αξία να αυξηθεί το 2017 κατά 2,5 ποσοστιαίες μονάδες (π.μ.) και σχεδόν 6 π.μ. έναντι του 2013 (βλέπε Διάγραμμα 1). Εξέλιξη που οφείλεται αποκλειστικά στις ιδιωτικές επενδύσεις, δεδομένου ότι οι δημόσιες έμειναν στάσιμες εξαιτίας των δημοσιονομικών περιορισμών όλης της περιόδου.

Δ1. Ακαθάριστος Σχηματισμός Παγίου Κεφαλαίου προς Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (μη χρηματοοικονομικές εταιρίες)

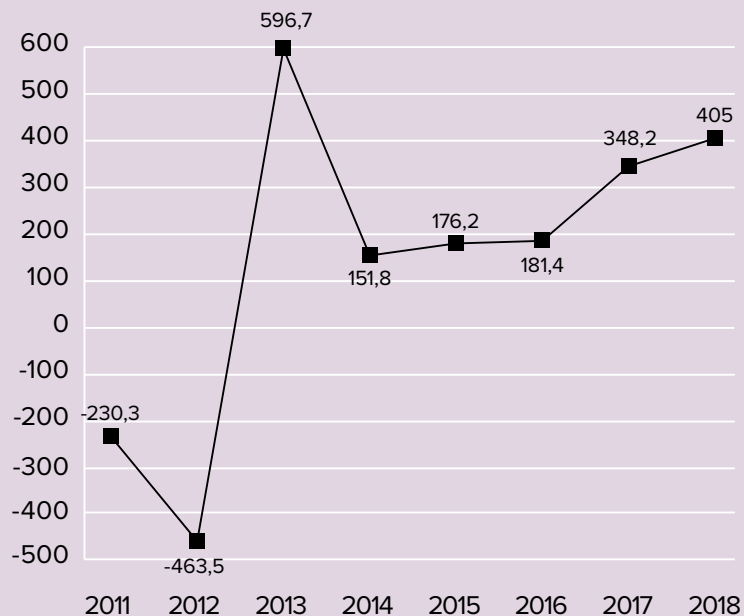

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Βασική κινητήριος δύναμη του συνόλου των παραγωγικών επενδύσεων είναι η αύξηση των εισροών Άμεσων Ξένων Επενδύσεων, οι οποίες την περίοδο 2015-2017 υπερτριπλασιάστηκαν (29,5% αύξηση το 2017). Η τάση αυτή συνεχίζεται το 2018, αφού στο α' δίμηνο σημειώνουν άνοδο 16,4% σε ετήσια βάση και καταγράφουν ρεκόρ πενταετίας (βλέπε Διάγραμμα 2).

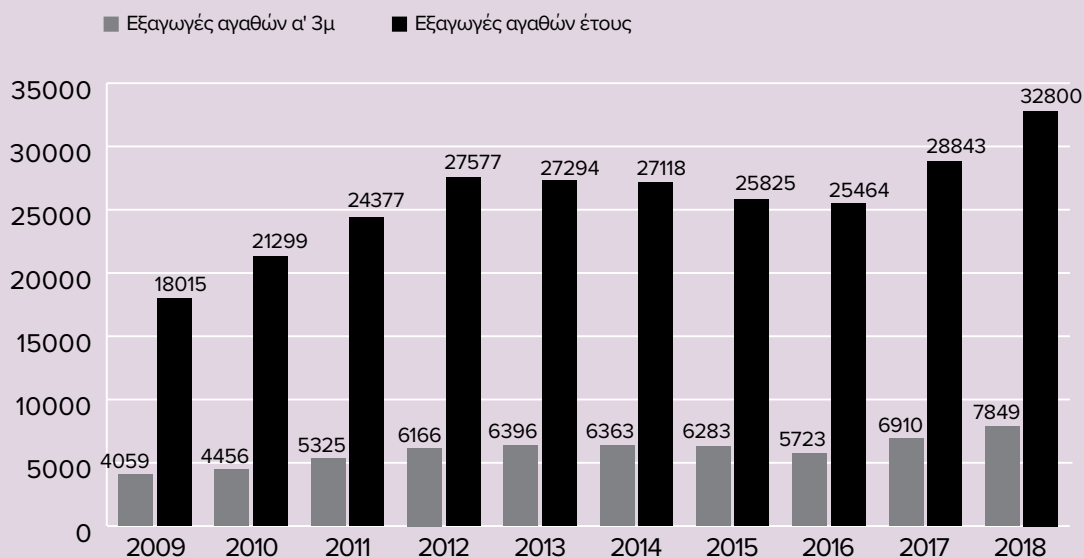
Ένας ακόμη σημαντικός παράγοντας που συμβάλλει στην κλιμακούμενη ανάκαμψη της οικονομίας είναι η αύξηση των εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών, η ανοδική τάση των οποίων συνεχίζεται μέσα στο 2018 προδιαγράφοντας την επίτευξη μιας νέας κορυφαίας επίδοσης για τη χώρα. Όλες οι αναφορές που γίνονται για τη τουριστική κίνηση και τις μεταφορές διαμηνύουν στην φετινή αξιοσημειώτη άνοδο των εξαγωγών υπηρεσιών, ιδιαίτερα του τουρισμού. Συγχρόνως, τα στοιχεία των εξαγωγών αγαθών του α' τριμήνου 2018 μαρτυρούν ισχυρή άνοδο – πιθανότατα ισχυρότερη της περσινής – για το σύνολο του έτους (βλέπε Διάγραμμα 3).

Δ2. Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (α' 2μ έτους, σε εκ. ευρώ)

Πηγή: ΤτΕ

Δ3. Εξαγωγές Αγαθών το α' τρίμηνο και το Σύνολο του Έτους (αξία σε εκ. ευρώ)¹

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

¹ Για το σύνολο 2018 εκτίμηση βάσει προβολής τάσης.

Μόνη εξαίρεση στις ευνοϊκές τάσεις που διαγράφονται για την οικονομία στις αρχές του 2018 αποτελεί η μικρή κάμψη της βιομηχανικής παραγωγής, η οποία στο α' δίμηνο του έτους υποχώρησε κατά 1,6% παρά τη σημαντική αύξηση των εξαγωγών και τη θεαματική εκτίναξη του όγκου της οικοδομικής δραστηριότητας (βλέπε Διάγραμμα 4) που αποτελούν δύο βασικές πηγές ζήτησης για τα ελληνικά βιομηχανικά προϊόντα.

Δ4. Όγκος Οικοδομικής Δραστηριότητας (ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές, Ιανουάριος)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Δ5. Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία (α' 2μ έτους)

Πηγή: IOBE

Ωστόσο, εκτιμάται πως πρόκειται για προσωρινή κάμψη που δεν πρέπει να προκαλεί ανησυχίες για τους εξής λόγους:

(i) το α' δίμηνο 2017 είχε εκτιναχθεί η βιομηχανική παραγωγή κατά 8,8% με συνέπεια η σύγκριση του 2018 να έχει υψηλό επίπεδο αφετηρίας,

(ii) η κάμψη του α' διμήνου 2018 οφείλεται αποκλειστικά στην πτώση της παραγωγής ηλεκτρισμού (-15%) και νερού (-4,2%) αντίθετα με την παραγωγή μεταποίησης (3,3%) και ορυχείων-λατομείων (2,8%) που σημείωσαν άνοδο,

(iii) το 12μηνο Μάρτιος 2017 - Φεβρουάριος 2018 ο κύκλος εργασιών της βιομηχανίας σημείωσε ετήσια αύξηση 9,6%,

(iv) το α' δίμηνο 2018 ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στη βιομηχανία γνώρισε ετήσια αύξηση 10,5% (βλέπε Διάγραμμα 5),

(v) ο όγκος του λιανικού εμπορίου σημειώνει μικρή ετήσια άνοδο το α' δίμηνο του έτους (0,4%), ενώ για φέτος προβλέπεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή² και μικρή αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης (0,5%) που αναμένεται να ενισχύσει τη βιομηχανική παραγωγή.

² European Economic Forecast, Spring 2018

Αύξηση επενδύσεων και το 2018

Ο υψηλός ρυθμός αύξησης των επενδύσεων το 2017 (9,6% σε ετήσια βάση έναντι εκτίμησης 5% στον Προϋπολογισμό 2018) εκτιμάται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ότι θα συνεχιστεί το 2018 και 2019 με διψήφιους ρυθμούς μεταβολής. Η εκτίμηση βασίζεται:

(i) στην επίδραση της επικείμενης εκκαθάρισης ληξιπρόθεσμων οφειλών του Δημοσίου προς τον ιδιωτικό τομέα, ύψους 3,5 δισ. ευρώ έως τον Αύγουστο του 2018, γεγονός που αναμένεται να δώσει ώθηση στις επενδύσεις (και στην ιδιωτική κατανάλωση) του δεύτερου εξαμήνου. Σύμφωνα με σχετική εμπειρική μελέτη των ΔΝΤ/ΕΚΤ (22-1-2015), εκτιμάται ότι από 1% του ΑΕΠ μείωση των ληξιπρόθεσμων θα προκληθεί αύξηση 0,6%-0,9% του ΑΕΠ.

(ii) στα 3,5 δισ. ευρώ δημοσιονομικού χώρου που σύμφωνα με το υπό κατάρτιση ΜΠΣ θα δημιουργηθεί μετά το 2018, που θα ενισχύσουν τις προοπτικές της οικονομίας είτε μέσω μείωσης των φορολογικών συντελεστών ή μέσω άλλων τρόπων ελάφρυνσης της πραγματικής οικονομίας,

(iii) στην Αναπτυξιακή Στρατηγική που περιλαμβάνει σχεδιασμό για: υποδομές, βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, ενίσχυση των εξαγωγικών δυνατοτήτων της χώρας, προσέλκυση ξένων επενδύσεων, δημιουργία περισσότερων θέσεων εργασίας, ενίσχυση στρατηγικών τομέων της οικονομίας και ανάπτυξη νεοφυών και ΜμΕ επιχειρήσεων,

(iv) στη σταδιακή αύξηση της καθαρής επενδυτικής θέσης των νοικοκυριών και επιχειρήσεων και στην αύξηση των καταθέσεων τους που ήδη από 119 δισ. ευρώ τον Απρίλιο 2017 ανήλθαν σε 126 δισ. το Μάρτιο 2018,

(v) στη σταδιακή αύξηση της χρηματοδότησης προς τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα, όπως φαίνεται από τα στοιχεία της τράπεζας της Ελλάδος (+225 εκατ. τον Μάρτιο),

(vi) στη ταχύτερη του στόχου μείωση των «κόκκινων δανείων»³ και στην εκκαθάριση των μη βιώσιμων επιχειρήσεων, η οποία αναμένεται να διευκολύνει τις συνθήκες χρηματοδότησης των βιώσιμων,

(vii) στη σταδιακή άρση των capital controls βάσει βημάτων χαλάρωσης, τα οποία έχουν περιγραφεί στον οδικό χάρτη που έχει συμφωνήσει η Τράπεζα Ελλάδος μέσα σε χρονικά όρια που εξαρτώνται από το βαθμό εκπλήρωσης συγκεκριμένων προϋποθέσεων,

(viii) στο ότι τα προ-κρίσης επίπεδα επενδύσεων ήταν στο 20% του ΑΕΠ ενώ το 2014 έπεσαν στο

11,4% και σήμερα παραμένουν στο 12,5%, γεγονός που υποδεικνύει τα σημαντικά περιθώρια επαναφοράς του λόγου των επενδύσεων προς το ΑΕΠ στη μακροχρόνια τάση μέχρι τη σταδιακή μείωση του επενδυτικού κενού,

(ix) στα στοιχεία χρηματοδότησης από την ΕΤΕπ (ΕΙΒ) και την ΕΤΑΑ (ΕΒΡΔ), τα οποία για το 2018 εμφανίζονται ιδιαίτερα ενθαρρυντικά, με χρηματοδότηση 2 δισ. ευρώ ήδη στο πρώτο τετράμηνο του έτους έναντι αντίστοιχης περσινής χρηματοδότησης για το σύνολο του έτους,

(x) και βεβαίως στη βελτίωση του επενδυτικού κλίματος.

³ Με στοιχεία Δεκεμβρίου 2017, το ύψος των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων (ΜΕΑ) μειώθηκε κατά 4,8% και 10,0% συγκριτικά με το τέλος του Σεπτεμβρίου 2017 και του Δεκεμβρίου 2016 αντίστοιχα, αγγίζοντας τα 95,7 δισεκ. ευρώ ή το 43,1% των συνολικών ανοιγμάτων. Η μείωση που σημειώθηκε το τελευταίο τρίμηνο είναι η υψηλότερη τριμηνιαία μείωση που έχει παρατηρηθεί από την αρχή της κρίσης. Σε σχέση με το Μάρτιο του 2016, όπου τα ΜΕΑ έφθασαν στο υψηλότερο επίπεδο, παρατηρείται μείωση κατά 12% ή 13 δισ. ευρώ. Τράπεζα Ελλάδος, έκθεση για τους επιχειρησιακούς στόχους Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων, 29 Μαρτίου 2018.

Σταθερή βελτίωση του επενδυτικού κλίματος

Η εκτίμηση για τη βελτίωση του επενδυτικού κλίματος συνολικά το 2018 στηρίζεται:

(i) στην προβλεπόμενη από όλους τους διεθνείς οργανισμούς ταχύτερη αύξηση του ΑΕΠ,

(ii) στο ότι επίκειται η έξοδος της Ελλάδας από το πρόγραμμα στήριξης, και μάλιστα με θετική αντίδραση των αγορών στις πρώτες απόπειρες άντλησης χρηματοδότησης, αλλά και συνεχείς αναβαθμίσεις της ελληνικής οικονομίας από τους οίκους αξιολόγησης,

(iii) στο ότι οι όροι χρηματοδότησης βελτιώνονται σταδιακά και η χρησιμοποίηση της παραγωγικής ικανότητας αυξάνεται, ενώ η ενίσχυση της εξωτερικής ζήτησης είναι ένας άλλος παράγοντας στήριξης,

(iv) στην πρόοδο των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων (βλέπε υιοθέτηση υποδείξεων ΟΟΣΑ στη 2η και την 3η αξιολόγηση του Προγράμματος), η οποία είναι ενθαρρυντική σε ένα εύρος τομέων, πέρα από το φορολογικό και το συνταξιοδοτικό, ιδίως στους τομείς της αγοράς εργασίας, του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και της απελευθέρωσης κλάδων της οικονομίας. Τέτοια βήματα προόδου ήταν, μεταξύ άλλων, η ολοκληρωμένη μεσοπρόθεσμη στρατηγική ανάπτυξης (ως προς υποδομές, εκπαίδευση, ανθρώπινο κεφάλαιο), ορισμένα καινοτόμα χρηματοδοτικά εργαλεία (όπως η πλατφόρμα Equifund για την ίδρυση νεοσύστατων επιχειρήσεων), ο εξωδικαστικός διακανονισμός, οι ηλεκτρονικές δημοπρασίες, η ενεργή δευτερογενής αγορά για τα μη εξυπηρετούμενα χρηματοδοτικά ανοίγματα, η απλοποίηση των αδειοδοτήσεων σε εύρος οικονομικών κλάδων, καθώς και μια σειρά μέτρων για την ενίσχυση της βιομηχανίας και των περιφερειών.

Κυρίως όμως εδράζεται στα μέχρι τούδε θετικά αποτελέσματα, όπως:

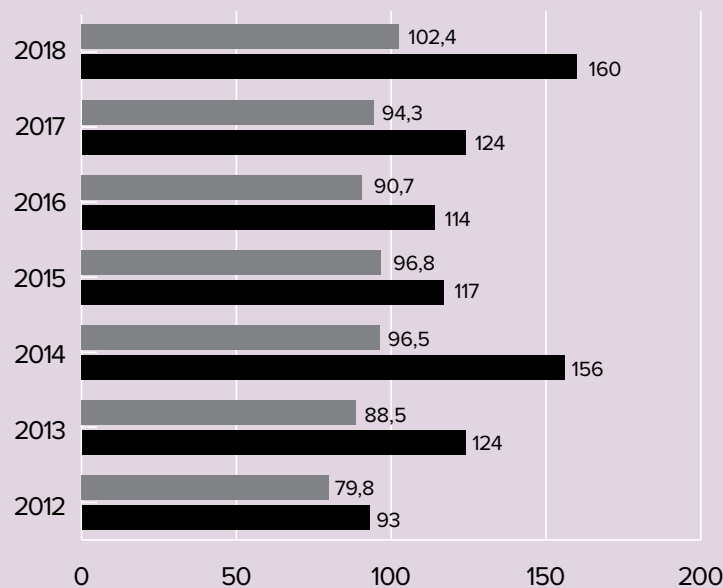
(i) στην ετήσια βελτίωση του οικονομικού κλίματος (βλέπε Διάγραμμα 6) το α' τρίμηνο κατά 29% (ΕΑΣΕ-ICAP) και κατά 8,6% στο α' τετράμηνο του έτους (IOBE),

(ii) στην ετήσια βελτίωση του δείκτη καταναλωτικής εμπιστοσύνης (βλέπε Διάγραμμα 7) κατά 40% το α' τετράμηνο,

(iii) στην ετήσια βελτίωση του δείκτη προμηθειών των μάντζερ PMI (βλέπε Διάγραμμα 8) κατά 17,9% το α' τρίμηνο,

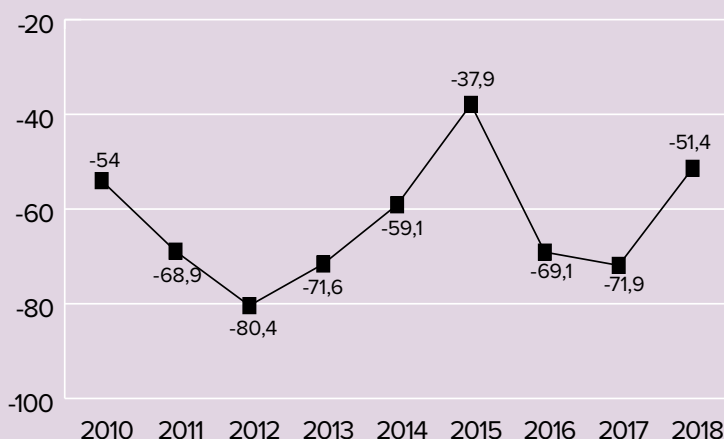
(iv) στη μείωση των spread των 10ετών ομολόγων του Δημοσίου (βλέπε Διάγραμμα 9) κατά 50% το α' τρίμηνο.

Δ6. Δείκτες Οικονομικού Κλίματος IOBE (α' 4μ έτους) και ΕΑΣΕ-ICAP (α' 3μηνο έτους)

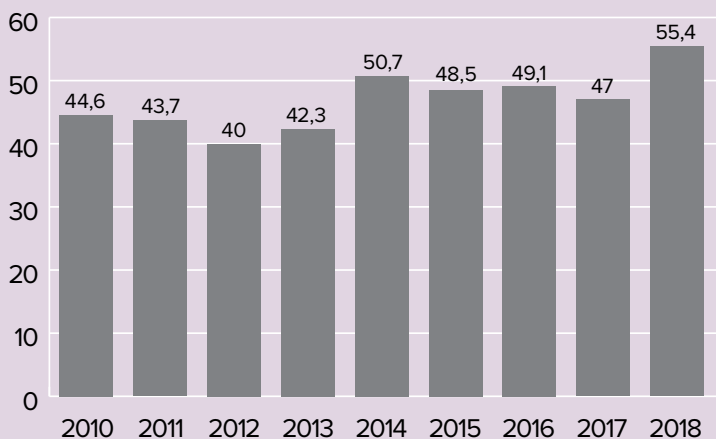
Πηγή: IOBE, ΕΑΣΕ-ICAP

Δ7. Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης (α' 4μ έτους)

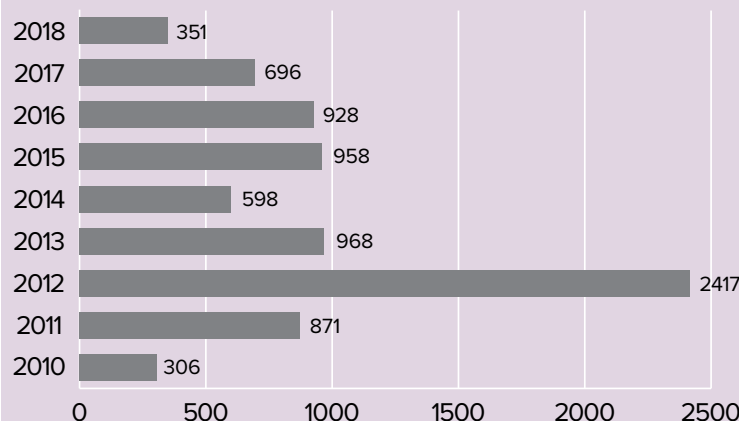
Πηγή: IOBE

Δ8. Δείκτης Προμηθειών Μάντζερ PMI (α' 3μ έτους)

Πηγή: Markit

Δ9. Spread 10ετούς ομολόγου (α' τρίμηνο έτους)

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών

Μετα-Μνημονιακή εποχή: ευκαιρίες και κίνδυνοι

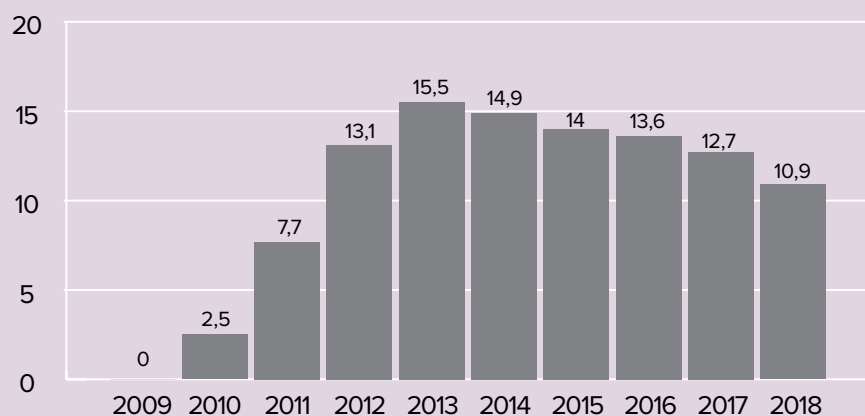
Η υποχώρηση της πολιτικής αβεβαιότητας, η οικονομική και κοινωνική σταθεροποίηση και οι βελτιωμένες αναπτυξιακές προοπτικές αντανακλώνται τόσο στην πρόσφατη εξομάλυνση της καμπύλης αποδόσεων των ελληνικών κρατικών ομολόγων και στην αναβάθμιση της οικονομίας από τους τρεις διεθνείς οργανισμούς πιστοληπτικής αξιολόγησης, όσο και στις πρόσφατες επαινετικές δηλώσεις των Προέδρων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Γιούνκερ) και του ΟΟΣΑ (Γκούρια) για την αλματώδη πρόοδο της ελληνικής οικονομίας, την καθαρή έξοδο από το Μνημόνιο και την ανάγκη υποστήριξής της με την περαιτέρω ελάφρυνση του ελληνικού δημοσίου χρέους.

Η Ελλάδα έχει προβεί σε τρεις επιτυχημένες εξόδους στη διεθνή αγορά χρέους, ενισχύοντας τις προσδοκίες των χρηματαγορών σε σχέση με τις προοπτικές της οικονομίας. Εξέδωσε 7ετή ομόλογα το Φεβρουάριο που προσέλκυσαν έντονο επενδυτικό ενδιαφέρον παρά την αναταραχή στις παγκόσμιες αγορές. Η έκδοση αυτή ήλθε σε συνέχεια του επιτυχημένου δανεισμού από την αγορά τον Ιούλιο και το Νοέμβριο του 2017.

Με στόχο την ομαλή μετάβαση στη χρηματοδότηση μέσω των αγορών, η Ελλάδα και οι πιστωτές της έχουν στοχεύσει στη δημιουργία ενός αποθεματικού ταμειακών διαθεσίμων ασφαλείας -εκτιμάται ότι θα ανέλθει σε περίπου 10,2 δισ. ευρώ- μέσα από τις επόμενες εκταμιεύσεις στο πλαίσιο του Προγράμματος Οικονομικής Στήριξης. Από τις διαδοχικές εξόδους στις αγορές υπολογίζεται πως θα συγκεντρωθούν άλλα 7-8 δισ. ευρώ, ώστε να σχηματιστεί ένα «μαξιλάρι» 18 δισ. που να καλύπτει, σε περίπτωση που χρειαστεί, τις ανάγκες της χώρας για 1,5 περίπου χρόνο.

Στο μεταξύ, η ελληνική οικονομία έχει αρχίσει να συγκλίνει με την ευρωπαϊκή τόσο σε όρους δυναμικής ανάπτυξης (η διαφορά των ρυθμών αύξησης του ΑΕΠ σταθερά μειώνεται), όσο και σε όρους κοινωνικής σταθερότητας, καθώς η διαφορά Ελλάδας-Ευρωζώνης στο ποσοστό ανεργίας βρίσκεται σε συνεχή και επιταχυνόμενη κάμψη στέλνοντας μηνύματα αισιοδοξίας για τη μεταμνημονιακή εποχή (βλέπε Διάγραμμα 10).

Δ10. Διαφορά Ανεργίας Ελλάδας-Ευρωζώνης (σε ποσοστιαίες μονάδες)

Πηγή: AMECO (για 2018 εκτίμηση)

Θα πρέπει, ωστόσο, να επισημάνουμε και τις μεγάλες δυσκολίες και κινδύνους που κρύβει η περίοδος που ανοίγεται μπροστά μας, δεδομένου ότι εξυφαίνονται και εξωγενείς αντίρροπες δυνάμεις ικανές να μεταστρέψουν το θετικό κλίμα και μομέντουμ της παγκόσμιας οικονομίας και να δημιουργήσουν νέα προβλήματα στην ελληνική πέραν της γεωπολιτικής κρίσης με τη Τουρκία και το προσφυγικό ζήτημα.

Ειδικότερα, η αύξηση των επιτοκίων και οι εμπορικοί δασμοί που υψώνονται στις ΗΠΑ, η ακύρωση της πυρηνικής συμφωνίας με το Ιράν και η συνακόλουθη αύξηση των τιμών πετρελαίου λόγω κυρώσεων, η επιβράδυνση της οικονομικής μεγέθυνσης στην ΕΕ και η διαφαινόμενη υπερτίμηση των χρηματιστηριακών αγορών (βλέπε ΕΚΤ, ΔΝΤ) αποτελούν ένα επικίνδυνο μείγμα αστάθμητων παραγόντων που εντείνουν την αβεβαιότητα και την αποφυγή ρίσκου των επενδυτών με συνέπεια πολλά κεφάλαια να φεύγουν από τις αναδυόμενες οικονομίες προκαλώντας την άνοδο του δολαρίου και ενδεχομένως μία νέα κρίση χρέους. Είναι αυτοί ακριβώς οι υπαρκτοί κίνδυνοι που δεν επιτρέπουν κανέναν εφησυχασμό στη μεταμνημονιακή εποχή.

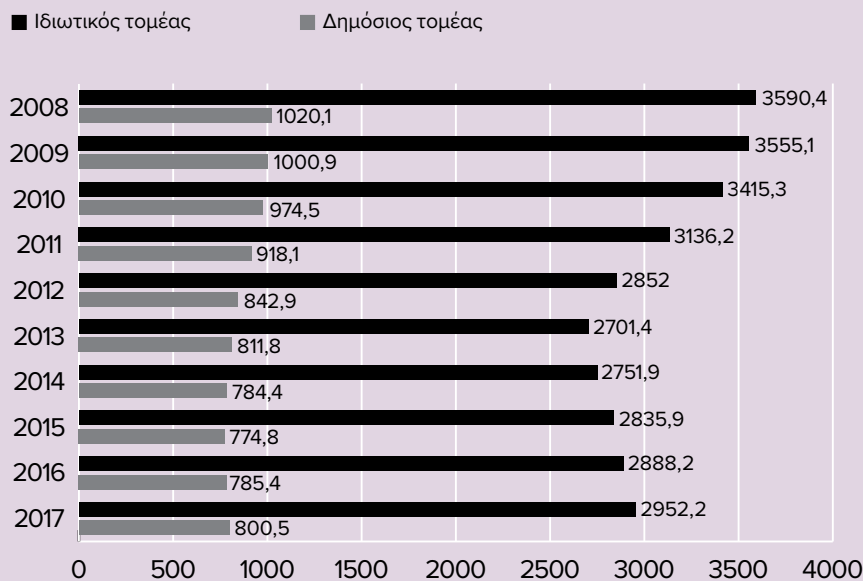
Δημόσιος Τομέας: Δεν είναι το μέγεθος το πρόβλημα - Ζητούμενο η αποτελεσματικότητα

Στο δημόσιο διάλογο ανά περιόδους επανέρχεται η συζήτηση για το ρόλο του δημόσιου τομέα στην ανάπτυξη και συχνά προβάλλεται η άποψη για το υπερβολικό μέγεθός του και την ανάγκη μείωσής του σωτήριας λύσης για την ανάπτυξη της οικονομίας⁴. Έτσι, σε πρόσφατη έκθεση του IOBE (Η Ελληνική Οικονομία, τεύχος 04/2017) τονιζόταν πως «η πραγματική δομή της οικονομίας αλλάζει εξαιρετικά αργά, ο έλεγχος του κράτους κάθε άλλο παρά περιορίζεται και η σχετική σημασία του δημόσιου τομέα αυξάνεται».

Η αλήθεια είναι πως την περίοδο 2009-2017, όταν το ΑΕΠ συρρικνωνόταν δραματικά, η επιβάρυνση της οικονομικής δραστηριότητας από το δημόσιο τομέα αυξήθηκε (αύξηση φόρων, μείωση δαπανών). Γιατί τα μεν έσοδα της Γενικής Κυβέρνησης ως ποσοστό του ΑΕΠ αυξήθηκαν από 38,8% σε 48,8% (46,6% το 2014) υπερβαίνοντας το μέσον όρο της Ευρωζώνης (46,7%), με στόχο να τον επαναπροσεγγίσουν το 2018 στο 47% περίπου. Οι δε δαπάνες της Γενικής Κυβέρνησης ως ποσοστό στο ΑΕΠ μειώθηκαν αντίστοιχα από 54% σε 48% (50% το 2014). Η συνδυασμένη αυτή εξέλιξη είχε σαν αποτέλεσμα την πλήρη δημοσιονομική σταθεροποίηση, αφού το δημόσιο έλλειμμα (-15% του ΑΕΠ το 2009) μετασχηματίστηκε τελικά σε πλεόνασμα (0,8% το 2017). Να σημειωθεί πως στη συνολική αύξηση των εσόδων κατά 10 π.μ. του ΑΕΠ την περίοδο 2009-2017 συνέβαλαν οι φόροι με 7 π.μ. και οι ασφαλιστικές εισφορές με 2,2 π.μ..

Από εκεί, λοιπόν, που τις προηγούμενες δεκαετίες ο δημόσιος τομέας στήριζε την οικονομική δραστηριότητα με τα ελλείμματά του, την περίοδο της κρίσης έπαψε να στηρίζει και κατέστη βάρος περικόπτοντας δαπάνες και αυξάνοντας φόρους και εισφορές. Αυτό ήταν το αποτέλεσμα της υπερχρέωσης, της άτυπης χρεοκοπίας και της υποχρεωτικής σταθεροποίησης με όσες υπερβολές και λάθη πολιτικής τη συνόδευαν. Ήταν αποτέλεσμα μιας πορείας προσαρμογής και μετασχηματισμού του δημόσιου τομέα και δεν ισοδυναμεί με τη μεγέθυνσή του όπως ορισμένοι εσφαλμένα συνάγουν.

Δ11. Απασχόληση σε Δημόσιο και Ιδιωτικό τομέα 2008-2017 (σε χιλιάδες)

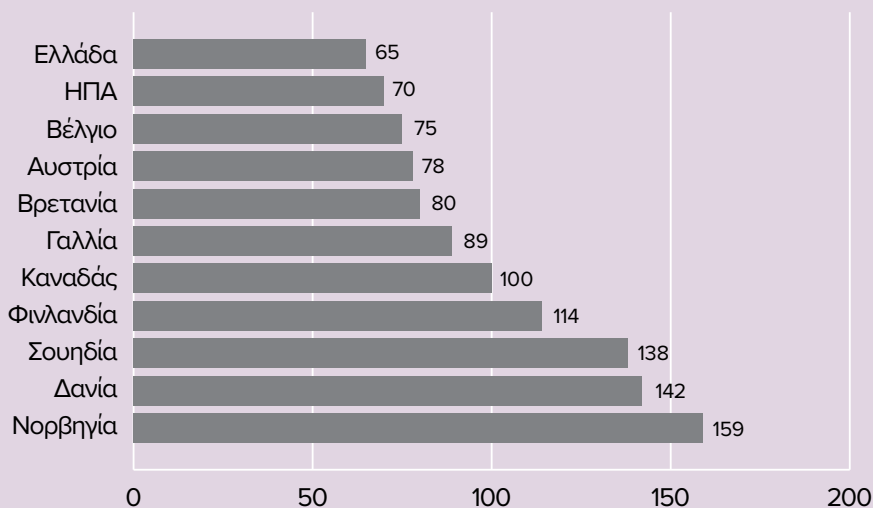
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Απόδειξη των παραπάνω είναι η μεγάλη μείωση της απασχόλησης στον ευρύτερο δημόσιο τομέα (περιλαμβάνει, εκτός του στενού δημόσιου τομέα, ΝΠΙΔ, ΔΕΚΟ, ΟΤΑ, νοσοκομεία), από 1.020.100 το 2008 σε 800.500 το 2017 (ΕΛΣΤΑΤ). Μεταξύ 2008 και 2015 χάθηκαν 245.000 θέσεις εργασίας, για να δημιουργηθούν 25.000 θέσεις την τριετία 2015-2017 (η συντριπτική πλειονότητα αποτελεί έκτακτο προσωπικό, αιρετοί κλπ) ως αποτέλεσμα της ανάκαμψης της οικονομίας – που οδήγησε και στην αναλογικά πολύ πιο έντονη αύξηση της απασχόλησης στον ιδιωτικό τομέα (βλέπε Διάγραμμα 11) – όπως και των σοβαρών ελλείψεων σε προσωπικό του δημόσιου τομέα (βλέπε πρόφατες συστάσεις ΟΟΣΑ για προσλήψεις στην Παιδεία).

⁴ Με τίτλο «Λαθροχειρίες και Παραπληροφόρηση του ΣΕΒ (№3): Γιατί δεν υπάρχει ανάπτυξη με απολύσεις ή γιατί η μείωση του δημόσιου τομέα δεν προσφέρει ανάπτυξη» το Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης επισήμανε στις 16/05/2016 τα εξής: «Βασικό στερεότυπο των νεοφιλελεύθερων κύκλων υπήρξε ανέκαθεν το ιδεολόγημα ότι κάθε αύξηση των θέσεων απασχόλησης και των μισθών στο δημόσιο, όπως και κάθε αύξηση των κοινωνικών δαπανών, στερεί πόρους από τον ιδιωτικό τομέα. Για το λόγο αυτό επαναλάμβαναν και επαναλαμβάνουν διαχρονικά τις παρααινέσεις για μείωση μισθών και προσωπικού στο δημόσιο, παρά το γεγονός ότι όπως απέδειξε πέραν κάθε αμφισβήτησης η περίπτωση της Ελλάδος μετά το 2010, η μείωση μισθών και απασχόλησης κατά 30% στο δημόσιο τομέα μετακλιθήκε σε ολόκληρη την κοινωνία και βεβαίως επηρέασε καταλυτικά και τον ιδιωτικό τομέα.»

Είναι χαρακτηριστικό μάλιστα πως η Ελλάδα δεν περιλαμβάνεται στην 1η δεκάδα των αναπτυγμένων χωρών με τους περισσότερους αναλογικά με τον πληθυσμό δημοσίους υπαλλήλους (βλέπε Διάγραμμα 12), αφού στους 1000 κατοίκους μόλις οι 65 είναι δημόσιοι υπάλληλοι.

Δ12. Αριθμός Δημοσίων Υπαλλήλων ανά 1000 κατοίκους το 2015

Πηγή: Statista, ΟΟΣΑ (για Ελλάδα Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης)

Επίσης, το μερίδιο της δημόσιας διοίκησης, άμυνας, παιδείας, υγείας και κοινωνικών δραστηριοτήτων στο σύνολο της απασχόλησης είναι στην περίπτωση της Ελλάδας κάτω από το μέσον όρο της ΕΕ το 2016 (βλέπε Eurostat), ενώ σύμφωνα με στοιχεία του ΟΟΣΑ, η συμμετοχή της Γενικής Κυβέρνησης στη συνολική απασχόληση ήταν το 2015 στην Ελλάδα λίγο κάτω από τον μέσον όρο του ΟΟΣΑ στο 18% (Government at a glance, 2017, OECD).

Συνεπώς, το ζητούμενο για την ελληνική οικονομία δεν είναι το μέγεθος του δημόσιου τομέα αλλά η παραγωγικότητα και η ορθολογική κατανομή των πόρων του (ανθρώπινων και μη), η διαφάνεια και ο έλεγχος της χρήσης τους, η λειτουργική ρύθμιση και εποπτεία των αγορών, με δύο λόγια η αποτελεσματικότητα και αξιοπιστία του. Κι εδώ τα προβλήματα είναι σημαντικά και η μεταρρύθμιση κάτι παραπάνω από αναγκαία, με την παραγωγική αναδιάρθρωση να περιλαμβάνει αναγκαστικά τη δημόσια διοίκηση και το κράτος συνολικά. Εξέλιξη αναπότρεπτη όσο και χρονοβόρα, λαμβανομένου υπόψη ότι η επιζητούμενη αναδιάρθρωση αφορά ένα πελατειακό κράτος δεκαετιών.

Θα ήταν, ωστόσο, λάθος να παραγνωρίσει κανείς τα σημαντικά βήματα προόδου που συντελούνται στην κατεύθυνση της μεταρρύθμισης του δημόσιου τομέα όπως π.χ. με τη λειτουργία των ανεξάρτητων δημόσιων αρχών, τη βελτίωση των φυσικών και νομικών υποδομών, την καλύτερη ρύθμιση της αγοράς προϊόντων, την αποτελεσματικότερη συλλογή των φόρων, τη σύλληψη της φοροδιαφυγής, την καταπολέμηση της διαφθοράς, την ψηφιοποίηση και ηλεκτρονικοποίηση των συναλλαγών, την απλοποίηση και επίστευση των επιχειρηματικών συστάσεων και αδειοδοτήσεων, το κτηματολόγιο, τους δασικούς χάρτες και τις χρήσεις γης, αλλά και τη γενικότερη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος.

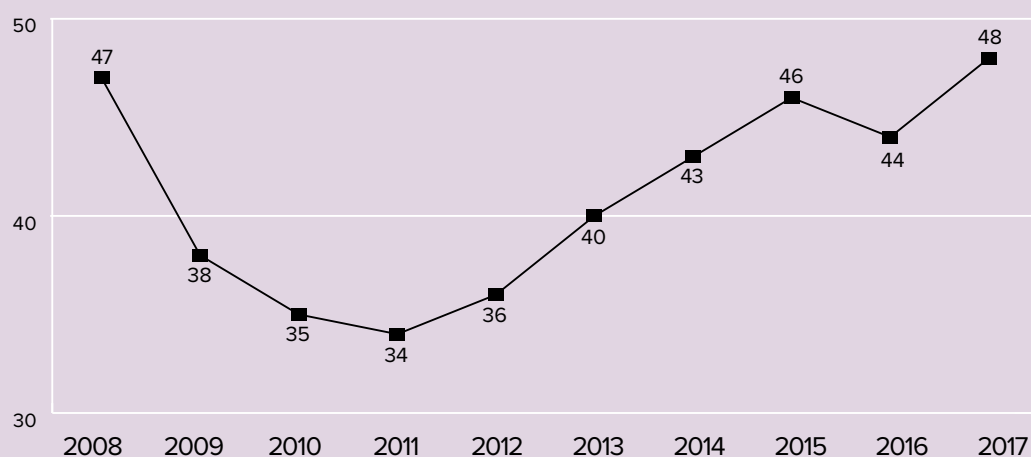
Ένα παράδειγμα αποτελεί το κόστος της γραφειοκρατίας το οποίο, σύμφωνα με τον ίδιο τον ΣΕΒ, μειώνεται διαχρονικά από 7,8 δισ. ευρώ (Καθημερινή, 25/4/2014), σε 4 δισ. (Προτάσεις ΣΕΒ στο σ/ν 'Θεσμικό πλαίσιο για τη δημιουργία καθεστώτων ενισχύσεων ιδιωτικών επενδύσεων για την περιφερειακή και οικονομική ανάπτυξη της χώρας', 7/6/2016).

Ένα άλλο παράδειγμα αφορά το κόστος της διαφθοράς στο Δημόσιο, το οποίο είναι πολύ υψηλό στην Ελλάδα και αποτελεί βασικό αποτρεπτικό παράγοντα προσέλκυσης επενδύσεων. Υπολογίζεται από 14 δισ. ευρώ⁵ έως 33 δισ.⁶ ετησίως κι έχει μεγάλη σημασία το γεγονός ότι το 2017 η θέση της Ελλάδας στην παγκόσμια κατάταξη με βάση το «Δείκτη Αντίληψης Διαφθοράς» βελτιώθηκε κατά δέκα θέσεις σε σχέση με το 2016 καταλαμβάνοντας την 59η θέση (στην 69η θέση ήταν και το 2014). Ο εν λόγω δείκτης κατατάσσει τις χώρες με βάση τα επίπεδα διαφθοράς στο δημόσιο τομέα σε κλίμακα από 0 (ιδιαίτερα διεφθαρμένη) έως 100 (πολύ καθαρή). Η Ελλάδα εμφανίζει το 2017 βελτίωση στον δείκτη διαφθοράς 12% έναντι του 2014 και 41% έναντι του 2011 (βλέπε Διάγραμμα 13).

Τέλος, αξίζει να αναφερθεί η ηλεκτρονική αξιολόγηση των δημοσίων υπαλλήλων, η οποία αποτελεί πλέον νόμο του κράτους (ΦΕΚ 27/4/18) και αναμένεται να φέρει νέα δεδομένα στη λειτουργία του Δημοσίου, τόσο σε ό,τι αφορά τη θέσπιση κριτηρίων εργασιακής απόδοσης όσο και τη σύνδεση αξιολόγησης-μισθολογίου. Την, δε, πρόοδο του εκσυγχρονισμού που έχει κάνει ο δημόσιος τομέας στην Ελλάδα διαπιστώνουμε και στη μεταρρύθμιση του Υπουργείου Οικονομίας ως προς τον Αναπτυξιακό Νόμο.

Δ13. Δείκτης Αντίληψης Διαφθοράς

Πηγή: Transparency International

⁵ Π. Καρκατσούλης, καθηγητής Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης, σε συνέδριο «Διεθνούς Διαφάνειας Ελλάς», 29/11/2012.

⁶ Λέανδρος Ρακιντζής, Γ.Γ. Δημόσιας Διοίκησης, σε δημόσια συζήτηση, 8/10/2015.

Νέος Αναπτυξιακός Νόμος: Μία νέα αντίληψη για το Κράτος και την επιχειρηματικότητα

Ως γνωστόν, οι Αναπτυξιακοί Νόμοι εν γένει αποτελούν νομοθετήματα μεγάλης πολιτικής και δημοσιονομικής βαρύτητας, μέσω των οποίων ενισχύονται άμεσα παραπάνω από το 10% των μεγάλων ιδιωτικών επενδύσεων, κυρίως όμως λειτουργούν τροχοδεικτικά δείχνουν την κατεύθυνση που θα πρέπει να πάρει η οικονομία.

Αναλύοντας τους τρεις τελευταίους Αναπτυξιακούς Νόμους από το 1998 έως το 2014 προκύπτουν τα εξής:

- (i) Το 95% των επενδυτικών σχεδίων ήταν χαμηλής και σχετικά χαμηλής τεχνολογίας
- (ii) Το 46,5% των ε/σ, και το 72,2% του συνολικού προϋπολογισμού αφορούσε ΑΠΕ (ιδίως Φ/Β) και τουρισμό και ένα άλλο σημαντικό ποσοστό αποθήκες επιχειρήσεων οι οποίες «καταχρηστικά» ονομάστηκαν "logistics".
- (iii) Το 95% ε/σ έλαβαν την ενίσχυση με μορφή επιχορήγησης.
- (iv) Ένας ελάχιστος αριθμός επιχειρήσεων πήρε το μεγαλύτερο % των ενισχύσεων: 4,2% ε/σ πήρε το 43,6% των συνολικών επιχορηγήσεων, ενώ 6 επιχειρηματικοί όμιλοι (σε σύνολο 14.500 ε/σ) πήραν 8,1% συνολικών ενισχύσεων.
- (v) Δόθηκαν παραπάνω από 600 εκ. ως προκαταβολές που σε ορισμένες περιπτώσεις έφτασαν και στο 100%. Έτσι, κάποιοι λίγοι «μεγάλοι επενδυτές» χρηματοδοτήθηκαν με δεκάδες εκατομμύρια ευρώ, τα οποία χρησιμοποίησαν ανατοκίζόμενα ως κεφαλαιουχικές εγυήσεις και σε άλλες επιχειρηματικές τους δραστηριότητες, χωρίς μάλιστα, σε κάποιες περιπτώσεις, να πραγματοποιήσουν τις επενδύσεις.

Παράλληλα οι κυβερνήσεις πρόβαλλαν μια απολύτως πλασματική εικόνα μεγάλης «απορρόφησης» των κονδυλίων. Η αρμόδια υπηρεσία του Αναπτυξιακού Νόμου λειτουργούσε κάθε άλλο παρά υποδειγματικά. Είναι χαρακτηριστική η Έκθεση του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης το 2014, για τις παρελθούσες προβληματικές πρακτικές⁷. Αποτέλεσμα όλων των παραπάνω ήταν τα εξής:

- (i) Το 2015 να παραλήφθηκαν γύρω στα 6.000 ανολοκλήρωτα ε/σ με συμβασιοποιημένες οφειλές περίπου 6 δισ. ευρώ.
- (ii) Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επέβαλε την ανάπτυξη και εφαρμογή για το σύνολο των κρατικών ενισχύσεων, ενός ενιαίου και δύσκαμπτου πληροφοριακού συστήματος (ΠΣΚΕ), που επιφέρει επιβαρύνσεις στην διαχείριση των υποβαλλόμενων επενδυτικών σχεδίων. Τα προβλήματα αυτά κλήθηκε να τα αντιμετωπίσει η σημερινή κυβέρνηση και όχι αυτοί που τα δημιούργησαν και αυτό εξηγεί, εν μέρει τουλάχιστον, τις όποιες καθυστερήσεις παρουσιάζονται σήμερα.
- (iii) Εισαγγελική παραγγελία (εν ισχύ) για έλεγχο από τις εισαγγελικές αρχές του συνόλου των χιλιάδων επενδυτικών σχεδίων του νόμου 3299/2004 (10.460) και του νόμου 2601/1998 (2.720).
- (iv) Επιβλήθηκε δημοσιονομική διόρθωση 10%. Το 2015 χρειάστηκαν εργώδεις προσπάθειες, για να εξλειφθεί ο κίνδυνος η υπηρεσία του ΑΝ να αποκλειστεί από τη χρήση ευρωπαϊκών κονδυλίων.
- (v) Τέλος, εντάχθηκε στους προηγούμενους νόμους μεγάλος αριθμός επενδυτικών σχεδίων χωρίς να διασφαλιστεί η χρηματοδότησή τους. Στο Ν.3299/2004 υπήρξε μια «έκρηξη» υπαγωγών (βλέπε Πίνακα 1).

⁷ Σύμφωνα με τον Γενικό Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης: «Οι χρόνοι διεκπεραίωσης των σταδίων αξιολόγησης κυμαίνονται από λίγες ημέρες μέχρι και 60 μήνες.[...] Οι χρόνοι διεκπεραίωσης των σταδίων ελέγχου [...] κυμαίνονται από λίγες ημέρες μέχρι και 36 μήνες, [...] οι υπερβάσεις αυτές είναι συστηματικές (όχι περιπτώσιολογικές) και δεν μπορούν να αποδοθούν σε φόρτο εργασίας. Υπάρχει μεγάλη ανισοκατανομή των ανατιθεμένων αξιολογήσεων και ελέγχων [...] ένας πυρήνας 30-40 αξιολογητών, ελεγκτών[...] (ποσοστό 10% του συνόλου).[...] Διεκπεραιώνει το 50% των ελέγχων και αξιολογήσεων. Συνολικά η υπό έλεγχο υπηρεσία παρουσιάζει έντονα λειτουργικά προβλήματα και βαθύτατες παθογένειες [...] μη εφαρμογή των οριζόμενων από το σχετικό νομοθετικό πλαίσιο [...] κακή οργάνωση και υποστελέχωση της υπηρεσίας, μη ύπαρξη εξειδικευμένου τμήματος νομικής αρωγής, [...] απουσία ηλεκτρονικών μέσων».

Π1. Αριθμός εγκεκριμένων Επενδύσεων ανά Αναπτυξιακό Νόμο

	N.2601/98	N.3299/04	N.3908/11
Αριθμός εγκεκριμένων επενδύσεων	2725	10459	1276

Πηγή: Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης

Για να μπορέσει να αλλάξει αυτή η χαώδης κατάσταση χρειάστηκε σχέδιο και πολύς κόπος και χρόνος για φανούν τα αποτελέσματα. Έτσι, ο Νέος Αναπτυξιακός Νόμος ενσωματώνει μια σειρά από καινοτομίες με συγκεκριμένη αναπτυξιακή στόχευση, όπως:

- (i) Θέσπιση ανώτατου ορίου στο ύψος της ενίσχυσης που δύναται να λάβει κάθε υπαγόμενο επενδυτικό σχέδιο, προκειμένου να διευρυνθεί ο αριθμός των δικαιούχων.
- (ii) Η κατά προτεραιότητα ενίσχυση της βιομηχανίας, ε/σ έντασης γνώσης, αυξανόμενης απασχόλησης και υψηλής προστιθέμενης αξίας.
- (iii) Η έμφαση στην παροχή ενισχύσεων με φοροαπαλλαγές, για την ενίσχυση του αποτελέσματος και της απόδοσης της επένδυσης.
- (iv) Η ενθάρρυνση της συνεργασίας και των συγχωνεύσεων των επιχειρήσεων
- (v) Η μείωση του ελάχιστου κόστους του ε/σ ώστε και πολύ μικρές επιχειρήσεις να μπορούν να ενταχθούν στον Νέο Αναπτυξιακό Νόμο.
- (vi) Η πρόσθετη ενίσχυση επενδύσεων σε λιγότερο ευνοημένες περιοχές
- (vii) Η απλοποίηση και ψηφιοποίηση των διαδικασιών αξιολόγησης και ελέγχου των ε/σ για μείωση της γραφειοκρατίας και τη διασφάλιση της διαφάνειας. Μετά από ανοικτή δημόσια διαδικασία, εκπαίδευση και εξετάσεις αυξήσαμε τον αριθμό των Ελεγκτών (ΕΜΠΕ) και των Αξιολογητών (ΕΜΠΑ) και κυρίως αυξήσαμε τις αμοιβές τους ΕΜΠΕ-ΕΜΠΑ.

Επίσης, όλη η διαδικασία υποβολής επενδυτικού σχεδίου για αξιολόγηση και κάθε αίτημα για έλεγχο και ολοκλήρωση γίνονται ηλεκτρονικά, ενώ τηρείται αυστηρά η σειρά προτεραιότητας. Ως εκ τούτου, ο επιδιωκόμενος μετασχηματισμός στο αναπτυξιακό υπόδειγμα της χώρας έχει αρχίσει να αποτυπώνεται στο επίπεδο του Νέου Αναπτυξιακού νόμου, ήδη από τον πρώτο χρόνο ισχύος του, καθώς η πλειοψηφία των υποβληθέντων ε/σ (άνω του 50% των αιτήσεων) εστιάζεται στους κλάδους της βιομηχανίας, το 58% αυτών έχουν αιτηθεί φοροαπαλλαγών, ενώ υπάρχουν και ε/σ από μικρές επιχειρήσεις (24% των ε/σ και 2,8% του προϋπολογισμού που είναι ε/σ μικρότερες των 500.000).

Πλέον, λοιπόν, τίθεται μια ευδιάκριτη διαχωριστική γραμμή ανάμεσα στη σημερινή ασκούμενη πολιτική η οποία ενθαρρύνει την υγιή επιχειρηματικότητα με στόχο την ανάπτυξη της χώρας, την εξάλειψη της ανεργίας, την κοινωνική δικαιοσύνη και τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων, από παρελθούσες πολιτικές χωρίς συγκεκριμένη στόχευση, με πολλά περιθώρια για εξυπηρέτηση λίγων «εκλεκτών» και που για κάποιο ανεξήγητο λόγο αυτοχαρκτηριζόταν «φιλοεπενδυτική». Ενδεικτικά για το άμεσο μέλλον αξίζει να αναφερθούν τα εξής:

- (i) Στις αρχές Απριλίου 2018 ενεργοποιήθηκε ο 2ος κύκλος των υποβολών των αιτήσεων υπαγωγής στα καθεστώτα του Ν.4399/2016, «Νέες Ανεξάρτητες ΜΜΕ» και «Ενισχύσεις Μηχανολογικού Εξοπλισμού», ενώ είναι σε εξέλιξη και ο 2ος κύκλος των υποβολών των αιτήσεων του καθεστώτος της «Γενικής Επιχειρηματικότητας», που λήγει στις 07 Μαΐου 2018.
- (ii) Στις 16 Απριλίου 2018 ολοκληρώθηκε η δι-αβούλευση των δύο νέων Καθεστώτων του Ν.4399/2016 «Συνέργειες και Δικτυώσεις» και «Ενισχύσεις Καινοτομικού Χαρακτήρα για ΜΜΕ» και το αμέσως επόμενο διάστημα αναμένεται η δημοσίευση των αντίστοιχων προκηρύξεων.
- (iii) Έχει ήδη ξεκινήσει το σχεδιασμό του Καθεστώτος «Ενδιάμεσοι Χρηματοπιστωτικοί Οργανισμοί - Ταμεία Συμμετοχών», ενώ μέχρι το τέλος του έτους αναμένεται η ολοκλήρωση και του καθεστώτος «Ολοκληρωμένα Χωρικά και Κλασικά Σχέδια».
- (iv) Σε ό,τι αφορά την ολοκλήρωση των παλιών επενδυτικών σχεδίων που είχαν υπαχθεί στους παλιούς Ν.3299/2004 και Ν.3908/2011, η Γενική Γραμματεία Στρατηγικών και Ιδιωτικών Επενδύσεων έχει εντατικοποιήσει τις κληρώσεις κεντρικών οργάνων ελέγχων, με στόχο την άμεση διευθέτηση των ολοκληρώσεων και την εκταμίευση της αναλογούσας επιχορήγησης των παλιών επενδυτικών σχεδίων.

Ενδεικτικές Σημαντικές Επενδύσεις για την Ελληνική Οικονομία

Απεμπλοκή της μεγάλης επένδυσης στο Ελληνικό, η οποία θεωρείται ότι μπορεί να αλλάξει τους «όρους του παιχνιδιού» (gamechanger) εκτιμάται ότι θα φθάσει τα 8 δις ευρώ και θα δημιουργήσει 75.000 νέες θέσεις εργασίας συμβάλλοντας στην ενίσχυση του ΑΕΠ κατά 2,4%.

Μεγάλη ιδιωτική επένδυση της AEGEAN για αγορά 42 αεροσκαφών νέας γενιάς αξίας 5 δις δολ.

Επένδυση 2 δις της DeutscheTelekom για ταχύτητες 1 Gigabit έως το 2022 (400 εκ. ετησίως).

Πώληση σε ξένη κοινοπραξία (Snam-Enagas-Fluxys) του 66% του ΔΕΣΦΑ έναντι τιμήματος άνω των 500 εκατομ. ευρώ και η δρομολογούμενη πώληση (βλ νομοσχέδιο) των λιγνιτικών μονάδων της ΔΕΗ.

Νέες επενδύσεις 250 εκατ. ευρώ από το CostaNavarino και 500 εκατ. από τις Εταιρίες Αξιοποίησης Εμπορικών και Επαγγελματικών Ακινήτων το 2018.

Πραγματοποιήθηκε επένδυση αξίας € 1,5-2 δις για την διέλευση του Διαδριατικού αγωγού φυσικού αερίου (TAP) στην Ελλάδα, που συνδέει το Αζερμπαϊτζάν με την Κεντρική Ευρώπη, βάζοντας την χώρα μας στον ενεργειακό χάρτη της Ευρώπης και εξασφαλίζοντας 3.300 θέσεις εργασίας.

Επικυρώθηκε η συμφωνία για τη δημιουργία, από κοινού, επενδυτικού fund συνολικού ύψους € 400 εκ για επενδύσεις στην Ελλάδα μεταξύ της κρατικής εταιρείας επενδύσεων του ΑμπουΝτάμπι, Mubadala Investment Company, και του Ταμείου Ανάπτυξης Νέας Οικονομίας (TANEO) του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης.

Επένδυση ύψους € 8,7 εκ στην Ελλάδα ανακοινώθηκε από τον Όμιλο της Coca-Cola, επιλέγοντας τον ΟΤΕ για τις υπηρεσίες υποστήριξης πληροφοριακών συστημάτων σε 19 χώρες.

Στην καλλιέργεια φουντουκιού δραστηριοποιείται πλέον η Wonderplant, με το συνολικό ύψος του υλοποιημένου επενδυτικού σχεδιασμού της εταιρείας στα €40 εκ., η αρχική επένδυση άγγιζε τα €30 εκ.

Τρία νέα έργα συνολικού προϋπολογισμού €12.5 εκ τα οποία επενδύουν στην τόνωση του τουρισμού και στην ανάδειξη των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της Αχαΐας εντάχθηκαν προς χρηματοδότηση στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων. Συγκεκριμένα τα έργα αφορούν στην συντήρηση του Οδικού Άξονα Κάτω Αχαΐα Αεροδρόμιο Αράξου-Λάππα, στα έργα σταθεροποίησης πρανών στον οδικό άξονα Πούντα-Καλάβρυτα και στην συντήρηση του Οδικού Άξονα Καλάβρυτα - Χιονοδρομικό Κέντρο Καλαβρύτων.